

ВСТУП

Стрімкий розвиток науки та новітніх технологій докорінно й швидко змінили структуру світової економіки. Неспроможність України здійснити структурну перебудову економіки відповідно до нового технологічного укладу гальмує її розвиток, призводить до економічної деградації і відсуває на периферію світових економічних процесів. Перехід України на інноваційний розвиток є принципово важливим для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, потреба в якому особливо загострилася вступом до Світової організації торгівлі.

Формування інноваційної економіки України потребує значних фінансових ресурсів, залучення, акумулювання та правильне інвестування яких залежить від ефективності спеціальної інноваційної політики проривного типу, яка полягає в дієвому державному стимулюванні прогресивної структурної перебудови економіки та реформуванні сфер освіти, науки, інноваційної діяльності на основі наявного науково-технічного потенціалу та з урахуванням світових тенденцій науково-технологічного розвитку, що, у свою чергу, можливо тільки при досконалому законодавчому забезпеченні.

Певні кроки для реалізації переходу до інноваційної моделі розвитку зроблені. Ухвалено, зокрема, основу законодавчої бази, затверджено стратегічну програму розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Урядом також визначені основні засади науково-технологічного та інноваційного розвитку, сформульовані завдання з ефективного використання інтелектуального потенціалу нації, організовано роботу технопарків, затверджено низку державних цільових програм. Але величезною перешкодою на шляху розвитку інноваційної діяльності в Україні залишається законодавча база. Її значним недоліком є нескоординованість законодавчих актів

та їх невідповідність економічній ситуації в країні, насамперед у питанні щодо пріоритетних галузей економіки та основних напрямів їх розвитку, а також неврахування специфіки окремих галузей економіки. Орієнтування на невизначену пріоритетну інвестиційно-інноваційну складову не дало ніяких результатів, не привело до відчутного розширення інвестицій у виробничі галузі, а тільки послужило певним поштовхом для «відверточних» виробництв, які забезпечуються купівлею «збиральних» технологій. У зв'язку із цим, створюючи законодавчу базу у сфері інновацій, необхідно визначитися, в якому напрямку запроваджувати режим найбільшого сприяння — у напрямку розвитку національних високих технологій чи придбання іноземних технологій та впровадження їх у наше народне господарство, а також із пріоритетами виробничого призначення технологій.

Розвиток національної науки гальмується, зокрема, недосконалістю визначення правового статусу вченого, винахідника й захисту їх майнових прав на інтелектуальний продукт.

Стимування інноваційної діяльності промислових підприємств України також пояснюється обмеженістю джерел її фінансування, що пов'язано з фінансово-економічною нестабільністю в державі та кризовим станом багатьох підприємств, які змушені реалізовувати інноваційні процеси за рахунок власних коштів. На сьогодні бракує фінансових ресурсів для збільшення інвестицій в інноваційні проекти та широкомасштабного впровадження в господарський обіг результатів творчої праці. Без цього сталий поступ інноваційного розвитку неможливий, що зумовлює необхідність створення відповідних механізмів акумулювання коштів та інвестування в інновації, які б враховували галузеві особливості економіки.

Ще одне з найгостріших питань — це модернізація законодавчого регулювання державного сектору економіки, визначення його функцій на етапі переходу до інноваційної моделі розвитку, оптимальної частки. Шляхом до створення конкурентоспроможної економіки є активне використання наявної науково-технологічної бази в промисловості, тобто тісний зв'язок між науковими досягненнями та впровадженням створених нових технологій у виробництво.

Ця монографія присвячена окремим важливим проблемам удосконалення правового регулювання інвестування інноваційної діяльності з урахуванням специфіки певних галузей економіки.